
Petnaesta godišnja konferencija THE HUMAN BEHAVIOR AND EVOLUTION SOCIETY

Lincoln (Nebraska, SAD), 4.-8. 6. 2003.

Domaćin Petnaeste godišnje konferencije *The Human Behavior and Evolution Society* (Društva za ljudsko ponašanje i evoluciju) 2003. godine bilo je University of Nebraska City Union u Lincolnu, u američkoj saveznoj državi Nebraski. *The Human Behavior and Evolution Society* međunarodno je znanstveno društvo koje okuplja znanstvenike na proučavanju svih aspekata ljudskoga ponašanja unutar evolucijske paradigme iz raznih bioloških, socijalnih i humanističkih znanstvenih disciplina, poput antropologije, bihevioralne ekologije, biologije, kognitivnih znanosti, ekonomije, etologije, molekularne i bihevioralne genetike, prava, komparativne književnosti i povijesti umjetnosti, medicine, paleontologije, politologije, filozofije, psihijatrije, psihologije i sociologije. Predavanja su bila podijeljena u tematske cjeline – od ljudske privlačnosti, kooperacije, teorije igara, *life history*, do prepoznavanja rođaka, odabira partnera i sukoba spolova. Svakako treba izdvojiti vrlo bogatu tematsku cjelinu humane bihevioralne ekologije s istraživačkim izvješćima s longitudinalnih projekata koji se provode u široku rasponu svjetskih kultura – od testiranja teorije rođakog odabira u narodu Dogon iz Malija, preko provjere teorije roditeljskog ulaganja na primjeru usporedbe patrilinarnih Bengalija i matrilinarnih Khasija iz Indije, do suvremene američke kulture, npr.

značenja zaručničkih prstena kao simbola socioekonomskoga statusa muškaraca, međusobne odanosti partnera i sociodemografskih karakteristika žena.

Kao osnovno obilježje konferencije, u skladu s temama predavanja uglednih znanstvenika koji su u posljednja dva desetljeća oblikovali područje istraživanja ljudskoga ponašanja i evolucije, mora se izdvojiti naglasak na nizu sociokulturalnih činitelja koji određuju ljudsko ponašanje i pokušaji njihova usklađivanja s klasičnim sociobiološkim teorijama. U četiri dana, koliko je trajala konferencija, održano je sedam dnevnih plenarnih predavanja i glavno plenarno predavanje konferencije Roberta Boyda i Petera Richersona, teoretičara poznatih po teoriji ljudske ultradruštvenosti, pod naslovom *The Nature of Cultures*. Boyd i Richerson od samih početaka pojavljivanja evolucijske teorijske strategije primijenjene na ljudsku vrstu na svjetskoj znanstvenoj sceni predstavljaju istaknute predstavnike "blagoga" neodarvinizma. U skladu s takvom orijentacijom, njihovo je predavanje imalo za cilj dokazati da je kulturni potencijal ljudske vrste, u prvom redu sposobnost intrageneracijskoga/intergeneracijskoga simboličnog prijenosa informacija unutar i između relativno omeđenih ljudskih populacija, društvenih nesrodničkih skupina, bitan činitelj evolucije vrste, koji je, iako genetski uvjetovan, već u pleistocenu u povratnoj sprezi djelovao na biološku evoluciju, diferencijalnu disperziju alela u ljudskim populacijama.

I plenarna uvodna predavanja bila su u skladu s glavnim predavanjem, npr. Ernsta Fehra sa Sveučilišta u Zürichu, uglednoga teoretičara igara, o kumulativnom altruizmu specifičnom za ljudsku vrstu koji se ne može objasniti tek genetskim teorijama altruizma, posrednim ili neposrednim recipročnim altruizmom i srodničkim altruizmom, nego treba uzeti u obzir i analizu kulturne evolucije ljudske vrste. Posebno zanimljivo bilo je predavanje evolucijskoga biologa Davida Sloana Wilsona, koji je danas, u suradnji s filozo-

fom biologije Eliotom Soberom, najistaknutiji zastupnik teorije prirodnoga odabira na razini populacije. Wilson je u svome predavanju pod nazivom *Evolutionary Social Constructivism* pokušao uskladiti, što se vidi i iz naslova, dva do danas možda najkontradiktornija epistemološka i teorijska stajališta: evolucijski i socijalno-konstruktivistički pristup proučavanju ljudskoga ponašanja.

Kao najzanimljivije predavanje, jednako tako u skladu s izraženim zanimanjem za usklađivanje "čiste" sociokulturalne perspektive sa sociobiološkom, trebalo bi izdvojiti predavanje uglednih evolucijskih psihologa Johna Toobyja i Lede Cosmides pod naslovom *Elements of a Darwinian Theory of Lamarckian Inheritance*. Tooby i Cosmides pokušali su na teorijskoj razini argumentirati tezu prema kojoj sustavi lamarkijanskoga nasljeđivanja mogu biti odabrani unutar standardnoga darvinističko-mendelijanskoga sustava nasljeđivanja u slučajevima u kojima su kombinacije gena koje predisponiraju takve sustave uspješnije od alternativnih kombinacija koje to ne čine. Osnovna je ideja da adaptivni lamarkijanski sustavi nasljeđivanja integriraju informacije o distribuciji promjenjivih zahtjeva okoliša, čime se potomstvu omogućuje širi raspon prilagodbe. Relativan udio proteklih generacija u veličini distribucije zahtjeva okoliša s obzirom na određeni lamarkijanski sustav (određene osobine) određuje veću ili manju snagu genetskoga nasljeđivanja, a tako i otvorenost ili plastičnost određene osobine pri čijem konačnom profiliranju više ili manje sudjeluju razvojni, ontogenetski činitelji. Kao najbolji primjer lamarkijanskoga (genetski predisponiranog) sustava nasljeđivanja Tooby je naveo imunološki sustav. Ipak, izlaganje je htjelo pružiti integrirani

prikaz potencijala kulturne evolucije i simboličnoga prijenosa informacija o socijalnom i prirodnom okolišu kao lamarkijanskom sustavu, pri čijoj analizi ni na koji način ne treba napuštati darvinističko-mendelijanski teorijski okvir kao danas jedini postojeći unutar kojega se, na kraju krajeva, može znanstveno objasniti postojanje lamarkijanskoga sustava kulturnoga potencijala ljudske vrste i, u manjoj mjeri, drugih vrsta.

Navedena i ostala predavanja odlikuje disciplinarni pluralizam, pokušaji teorijskih integracija i pojmovnih usklađivanja, čime su se otvorili mnogi novi putovi u konačnom istraživačkom, izvedbenom smislu. Na konferenciji je sudjelovalo 235 znanstvenika iz 18 zemalja, a među njima i autor ovog izvješća Josip Hrgović iz Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar u Zagrebu, sa znanstvenim plakatom naslovljenim *The Nature of Culture – Incorporating culture in the ultimate/proximate analysis of human social behavior: The Trivers-Willard effect*. Valja naglasiti velik udio mlađe populacije među sudionicima konferencije, prije svega studenata poslijediplomskih studija iz SAD-a, Južne Koreje, Japana, Njemačke, Kanade i, u manjoj mjeri, drugih zemalja. Ta činjenica ugodno pokazuje da je zanimanje mladih za bavljenje interdisciplinarnim proučavanjem ljudskoga ponašanja unutar darvinističkoga teorijskog okvira sve veće i da području predstoji daljnje širenje u teorijskom i istraživačkom smislu.

Konferencije Društva za ljudsko ponašanje i evoluciju svake su godine sve posjećenije, uz sve veći udio mladih ljudi koje privlači interdisciplinarni pristup, jasna i razgovijetna teorijska jezgra i bogatstvo kreativnih, konstruktivnih, provjerljivih hipoteza o ljudskom ponašanju koje iz te jezgre proizlaze. Iako malobrojni, u Republici Hrvatskoj ima nekoliko znanstvenika u nekoliko znanstvenih disciplina koji aktivno provode teorijske analize i empirijska istraživanja unutar darvinističke teorijske strategije i onih koji se zanimaju za spoznaje takvih istraživanja. Stoga bi

na kraju moglo biti korisno navesti obavijest da će se iduća, šesnaesta, godišnja konferencija *The Human Behavior and Evolution Society* održati 2004. u Berlinu od 21. do 25. srpnja. Sažeci svih predavanja s ovogodišnje konferencije dostupni su na web stranici <http://www.hbes.com/Hbes/abst2003.pdf>

Josip Hrgović